

Det er chefens ansvar

*Af professor Lars Bo Langsted
Aalborg Universitet*

De fleste ved efterhånden, at der efter arbejdsmiljøloven er et objektivt ansvar for arbejdsgiveren. Det er arbejdsgiverens ansvar, at det arbejde, der udføres i hans interesse, også udføres sikkerheds- og sundhedsmæssigt forsvarligt. Men gælder det også, hvis det uforsvarlige ikke er noget arbejdsgiveren har haft indflydelse på?

D. 22. september 2005 stod murerne Andersen og Bertelsen på et stillads og lavede murerarbejde. De stod ikke særligt højt oppe – blot ca. 3,5 meter over terræn. Medens de stod og arbejdede kom Gregersen forbi. Gregersen var ansat i Arbejdstilsynet, og kiggede derfor professionelt skeptisk på det stillads Andersen og Bertelsen stod på. Og ganske rigtigt: Der hvor Andersen arbejdede, manglede der ca. ½ meter af stilladsets rækværk, og der hvor Bertelsen arbejdede, var der et hul på 80 cm mellem stilladset og muren, og der var slet intet rækværk her.

Arbejdstilsynet ville give Murermesteren en bøde på 25.000 for at have ladet sit personale arbejde i strid med arbejdsmiljølovens § 45, der lyder: »Maskiner, maskindele, beholdere, præfabrikerede konstruktioner, apparater, redskaber og andre tekniske hjælpemidler skal være indrettet og skal anvendes således, at de sikkerheds- og sundhedsmæssigt er fuldt forsvarlige«.

Den sædvanlige situation, er den, hvor murermesteren selv har opstillet stilladset, eller selv har entreret med stilladsfirmaet, og således er den, der også bestemmer hvorledes stilladset skal opstilles. I tilfældet med Andersen og Bertelsen, udførte de imidlertid blot murerarbejde på et stillads, der var opstillet af et stilladsfirma, der var blevet bestilt og betalt af bygherren selv.

I såvel byret som landsret kom dommerne hurtigt til den konklusion, at det var uden betydning for murermesterens ansvar i forhold til arbejdsmiljøloven, at det ikke var ham, der havde opstillet eller havde ladet stilladset opstille. Hans brøde bestod i, at han havde været den, der havde ladet arbejdet udføre, uden at sikre sig, at det kunne ske sikkerhedsmæssigt forsvarligt. Retten var også ligeglad med, at han alene havde hyret de pågældende murere, og ikke selv har været til stede på arbejdspladsen, hvor arbejdet blev udført. Han forklarede i retten, at han havde 15 arbejdspladser i gang samtidig i hele Storkøbenhavn, og at det ikke var hverken praktisk eller muligt for ham at besøge dem alle flere gange om dagen.

Hertil konstaterede landsretten ganske lakonisk»Såvel T [Murermesteren] som de to murere burde have været opmærksom på manglerne ved stilladset og findes således at have handlet uagtsomt. Uagtet det ikke er T, som har opstillet stilladset eller betalt for dette, tiltrædes det, at han som arbejdsgiver for de pågældende to arbejdere må anses som ansvarlig som fastslået i byrettens dom.«

Budskabet i afgørelsen er klart: når man som arbejdsgiver lader folk udføre arbejde for sig, er man ansvarlig for deres sundhed og sikkerhed, uanset om man har haft indflydelse på indretningen af den pågældende arbejdsplads. Hvad kunne murermesteren have gjort – ja han kunne og burde have forbudt sine ansatte at udføre murerarbejde før end stilladset var sikkerhedsmæssigt forsvarligt. Når retten nævner, at også de ansatte handlede uagtsomt, skyldes det naturligvis, at de selv har en – oven i købet strafbelagt – pligt til at sige fra overfor arbejde, der ikke kan udføres sikkerhedsmæssigt forsvarligt.

I 2006 fik vi en ændring af arbejdsmiljøloven, hvorefter, der ikke er objektivt ansvar for arbejdsgiveren, hvis de ansatte overtræder lovens krav om bl.a. anvendelse af personlige værnemidler og anvendelse af beskyttelsesudstyr eller sikkerforanstaltninger. Baggrunden for ændringen var den, at det føltes urimeligt, at lade en arbejdsgiver bære et strafferetligt ansvar, hvis han rent faktisk har sørget for at alt sikkerhedsudstyr, der skal anvendes på arbejdspladsen faktisk er til stede, hvis de ansatte er instrueret i brugen heraf, og udstyret er tilpasset den enkelte, men den pågældende alligevel vælger at undlade at anvende udstyret – måske fordi det er for varmt eller for besværligt at arbejde med, eller fordi den ansatte godt lige synes at han f.eks. kan »smutte op på taget« for lige at ordne en mindre ting uden at iføre sig sikkerhedsline eller tilsvarende.

Arbejde på et ikke sikkerhedsmæssigt korrekt opstillet stillads blev ikke nævnt i lovforslaget, som et af de områder, hvor man ønskede at lempe det objektive ansvar, og det er derfor ikke ganske klart hvorfor landsretten føler sig foranlediget til at fastslå, at også murermesteren handlede uagtsomt. Om han så havde været bortrejst til Kuala Lumpur efter at have indskærpet sine ansatte, at de aldrig måtte arbejde på et stillads, der ikke var i orden, ville han kunne være blevet dømt på ganske samme måde.

En helt anden ting, er at selvom uforsvarlige stilladser havde været omfattet af den nye lempelse, ville de yderligere betingelser – om at den ansatte skal have haft alle muligheder for at udføre arbejdet sikkerhedsmæssigt korrekt – formentlig ikke være opfyldt, idet stilladset, der jo var opstillet af andre, formentlig slet ikke var til umiddelbart at sikre forsvarligt. Det havde været en anden sag, hvis murerne selv havde afmonteret f.eks. rækværket for at kunne arbejde mere uhindret.